

Пікалова А. О.

Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ПРИНЦИП ЕМОТИВНОГО КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ АНГЛОМОВНОГО ДИТЯЧОГО ПОЕТА

У статті інтерпретується принцип емотивного конструювання ідентичності англomовного дитячого поета. У процесі ідентифікації – інтерації окремих складових «Я» модифікується «емотивне-Я» ідентичності дитячого поета. Ідентичність дитячого поета детермінується творчою діяльністю, що репрезентується за допомогою мовленнєвої активності через «Образ Я», у якому наявні когнітивні, афективні та поведінкові складові. У роботі пропонується модель конструювання «емотивного-Я», що охоплює такі компоненти: візуальні / аудіальні події, досвід, знання, цілі, мотиви тощо; емоції, відчуття, переживання; поведінкова реакція (поетична діяльність) як відповідь на емоції. Пропонується репрезентація моделі «емотивного-Я» ідентичності такого американського дитячого поета, як Теодор Сьюз Гейзел / Доктор Сьюз. Серед типів «емотивного-Я» ідентичності дитячого поета виокремлено такі типи, як «фантазер» і «казкар».

Ключові слова: ідентичність, емотивність, дитячий поет, Теодор Сьюз Гейзел / Доктор Сьюз, принципи конструювання, «емотивне-Я».

Постановка проблеми. Своєрідність дитячої поезії полягає в тому, що вона має справу зі свідомістю, яка лише формується, та націлена на читача, який перебуває у стані духовного становлення. Серед головних рис дитячої поезії виокремлюють емоційне насичення. Особливості розвитку емоційної сфери дитини обумовлені конкретними умовами її оточення, де дитина зростає, навчається, виховується та розвивається. Ці умови спричиняють формування значної частини емоційного досвіду дитини. І чим повнішим є соціальний статус цих умов, тим більш сприятливим є розвиток емоційного статусу дитини. Світ емоцій формується в дитинстві, і перші вірші, з якими знайомиться дитина, значною мірою поряд із середовищем і соціумом визначають розвиток почуттєвої сфери малят. Серед нас мільйони людей, які люблять вірші, насолоджуються ними, не можуть обійтися без них. Це діти, особливо маленькі... Вірші для них – норма людського мовлення, природне вираження їхніх почуттів і думок [7, с. 380]. Специфіка дитячої емоційної поведінки формується в рамках стереотипних комунікативних ситуацій і супроводжується засвоєнням відповідного мовного матеріалу. Для формування гармонійної мовленнєвої особистості дитини необхідна активізація деяких емоціогенних фак-

торів: емоційний контакт з іншими людьми та емоційний комфорт [3, с. 12]. Дитячі поетичні тексти мають забезпечувати процес такої активізації, що безпосередньо пов'язано з обдарованістю дитячого поета. Відсутність достатнього досвіду, знань і низький рівень емоційної компетентності в дитини зумовлює майстерне використання автором лінгвістичних засобів, що репрезентують категорію емотивності в дитячих поетичних текстах. Легкість декодування емоцій читачем спричинена експліцитністю емотивних засобів, що репрезентовані в дитячих поетичних текстах. Дитячий поет повинен бути щасливий. Щасливий,-як-і-ті,-для-кого-він-творить. Діти за своєю природою щасливі й оптимісти... Тільки відчуваючи себе щасливою людиною, можна творити чудеса. Тільки щасливий поет може знову повернутися у світ дитинства і, вже перебуваючи там, у цьому барвистому, зовсім іншому світі, достукатися до дитячої душі [7, с. 356–357]. **Актуальність** роботи визначається відповідністю теми сучасним лінгвістичним дослідженням, що акцентують увагу на різноманітних параметрах ідентичності. Зокрема, зв'язок ментального з емоційним, що актуалізується в англomовному дитячому поетичному дискурсі, привертає увагу своєю оригінальністю та новизною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Емоція має здатність підбирати враження чи образи, які співзвучні тому настрою, що володіє нами цієї миті. Емоціональні переживання відіграють велику роль у процесі творчості [2, с. 105]. Викликати в собі раз знайоме відчуття, і викликавши його в собі, за допомогою рухів, ліній, фарб, звуків, образів, виражених словами, передати це почуття так, щоб інші відчули те ж почуття, – у цьому й полягає діяльність мистецтва. Мистецтво є людською діяльністю, яка полягає в тому, що одна людина свідомо відомими зовнішніми знаками передає іншим випробовувани нею почуття, а інші люди підхоплюють ці почуття та переживають їх [6, с. 78–79].

Творчі особистості часто ідентифікують себе з іншими особистостями та легко змінюють ролі, а це вказує на те, що їм притаманні високий рівень емпатії й емоційної експресивності. У процесі роботи над твором має місце деяка ідентифікація митця із створюваними ним образами. У такий спосіб здійснюється й ідентифікація дитячого поета, чия діяльність зумовлена необхідністю створення позитивних настанов у власних поезіях із метою викликати бажану емоційну реакцію у маленького читача; призначена для дітей, чий світ емоцій формується в дитинстві; націлена на дітей, які вирізняються від дорослих відсутністю достатнього досвіду, знань і низьким рівнем емоційної компетентності [4, с. 88]. А це можливе за наявності в поета здатності ідентифікувати себе з дитиною, тобто встановлення конгруентності когнітивних, афективних і поведінкових компонентів складових-Я, зокрема емотивного-Я дитячого поета [1, с. 30].

Відповідно до теорії, запропонованої Р. Бернсом, «Я-концепція» розуміється як цілісна система настанов індивіда та містить три складові: когнітивний компонент («образ Я» – уявлення про себе), афективний (самооцінка – афективна оцінка цього уявлення), поведінковий (потенційна поведінкова реакція, тобто конкретні дії, що викликані «образом Я» та самооцінкою) [1, с. 30]. Варто зазначити, що «Я-концепцію» вважають фундаментальним компонентом у структурі особистості, вона формується в процесі інтеракції суб'єкта із соціальним оточенням. При цьому наявність попереднього досвіду є причиною того, що умови середовища самі по собі не визначають поведінку суб'єкта та внутрішні стимули, що йдуть безпосередньо від індивіда [5, с. 169].

Тож ідентичність дитячого поета – це не лише усвідомлення тотожності з мистецькою спіль-

нотою, але й її оцінка, своєрідна ментальність, усвідомлення компетентності, самостійності та самоефективності, відчуття власної цілісності та визначеності як митця слова, який пише для дітей.

Маємо підстави для виокремлення принципу емотивного конструювання ідентичності дитячого поета. У процесі ідентифікації, різновидом якої є інтеракція окремих складових «Я», модифікується «емотивне-Я» ідентичності дитячого поета.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в інтерпретації принципу емотивного конструювання ідентичності англomовного дитячого поета (Theodore Seuss Geisel / Dr. Seuss), виокремленні компонентів зазначеного принципу, диверсифікації типів «емотивного-Я» автора.

Виклад основного матеріалу. Ідентичність дитячого поета можна розглядати як результат самовизначення відповідно до справи, якою займається людина. Цей процес виявляється в усвідомленні себе поетом, що творить для дітей; ототожненні або диференціації себе з справою та дітьми; у когнітивних, афективних і поведінкових компонентах «Я-концепції». На таких підставах окреслюється генезис, детермінація та репрезентація ідентичності дитячого поета.

Ідентичність дитячого поета породжується у процесі взаємодії з конкретним культурно-соціальним середовищем, у якому творить автор, на основі попереднього досвіду й під впливом внутрішніх стимулів. Ідентичність дитячого поета детермінується творчою діяльністю, що репрезентується за допомогою мовленнєвої активності (продуктів діяльності – дитячих віршів) через «Образ Я», у якому наявні когнітивні, афективні та поведінкові складові. Таким способом моделюється «емотивне Я» ідентичності дитячого поета.

Когнітивний компонент емотивного-Я ідентичності дитячого поета охоплює знання, переконання, мотиви, уявлення, ставлення до себе і до дітей – усе те, що формує способи емотивної інтерпретації дійсності, репрезентованої в дитячому поетичному дискурсі. Афективний – актуалізує емоційно-оцінне ставлення до знань і переконань, до себе та до дітей, описуючи, відповідно, характерні риси особистості автора. Поведінковий (діяльнісний) – відповідна реакція, що стимулює цілеспрямований емоційний вплив на об'єкт дитячого поетичного дискурсу та репрезентується при цьому в авторському поетичному мовленні, створюючи певний «образ емотивного-Я» поета.

Будь-яка подія, щось зовнішнє стосовно виконавця або будь-яка подія всередині само-

оцінки (наприклад, думки або відчуття) може викликати емоційну подію: наприклад, візуальний або слуховий досвід (щось побачити, щось почути), пізнавальний досвід (думка або потік думок про щось), ще одна емоція (емоції можуть викликати ланцюжки емоцій, явищ, що називаються «афективним підсиленням»). Відповідь на емоційну подію може бути досить складною залежно від ряду факторів (перцептивних, емоційних, пізнавальних і культурних). Візуальний досвід може призвести до відчуття, відчуття – до думки, думка – до настрою, настроїв – до певної поведінки, поведінка – до почуттів, думок, дій, настроїв тощо. Ці причинно-наслідкові зв'язки дають змогу репрезентувати модель емоційних подій та їх сприйняття, що охоплює три етапи: 1) концептуальний етап (передача гештальтів із пам'яті); 2) етап формулювання (оформлення понять); 3) етап вираження (передача понять, що оформлені в повідомлення / висловлювання відповідно до мовних особливостей) [13, с. 71].

Пропонована модель слугує основою для виокремлених нами компонентів «емотивного-Я» ідентичності дитячого поета, яку схематично можна представити так: С (cognition) = візуальні / аудіальні події, досвід, знання, цілі, мотиви тощо; Е (emotion) = емоції, відчуття, переживання; А (activity) = поведінкова реакція (поетична діяльність) як відповідь на емоції.

Для обґрунтування висунутої позиції пропонуємо схематичну репрезентацію «емотивного-Я» ідентичності такого американського дитячого поета, як Theodore Seuss Geisel / Dr. Seuss (Теодор Сьюз Гейзел (з нім. Теодор Зойс Гайзель) / Доктор Сьюз).

На питання, що стало натхненням для створення “Horton Hatches the Egg”, автор відповідає так: “I was in my *New York* studio one day, sketching on transparent tracing paper, and I had the window open. The wind simply took a picture of an elephant that I'd drawn and put it on top of another sheet of paper that had a tree on it. All I had to do was to figure out what the elephant was doing in that tree”. С = візуальний досвід (те, що побачив автор: аркуш із малюнком слона опинився зверху на аркуші з малюнком дерева завдяки подуву вітру); Е = емоція, що викликана цією миттєвою подією, стає імпульсом для думок автора (що слон може робити на дереві), запускаючи в дію творчість автора. А = результатом стає поетичний твір “Horton Hatches the Egg” [10] як реакція на викликані емоції. Вартим уваги постає той факт, що людина з багатою уявою змогла побачити те, що побачив автор, коли подув вітру переміщав аркуші з його

малюнками. Фантазія автора виявляється певного роду емотивним квантом, що репрезентує мотивоване ставлення поета до відчуття, що викликав візуальний досвід. Лінива пташка (*Mayzie*) вмовляє слона (Horton) висиджувати пташине яйце в гнізді на дереві (“I know you're not small/ But I'm sure you can do it. No trouble at all./ Just sit on it softly. You're gentle and kind./ Come, be a good fellow. I know you won't mind.”/ “I can't,” said the elephant/ “PL-E-E-ASE!” begged the bird”), що не відповідає природній сутності слона (“Why, of all silly things!/ I haven't feathers and I haven't wings./ Me on your egg?/ Why, that doesn't make sense.../ Your egg is so small, ma'am, and I'm so immense!”). Але він висиджує яйце, оскільки досить відповідальний (“I meant what I said/ And I said what I meant.../ An elephant's faithful/ One hundred per cent!”), і на світ з'являється слон-птаха (*elephant-bird*): *From the egg that he'd sat on so long and so well,/ Horton the Elephant saw something whizz! / It had Ears/ And a Tail/ .../ And a trunk just like his! / .../ It's something brand new! / It's an elephant-bird!! / And it should be, it should be, it should be like that! / Because Horton was faithful! He sat and he sat! / He meant what he said/ And he said what he meant...*”. Конструювання «емотивного-Я» ідентичності дитячого поета дає можливість виокремити як один із його типів «Фантазер». При цьому візуальні / аудіальні події, досвід, знання, цілі, мотиви можна вважати своєрідними когнітивними індикаторами емотивності (емотивними маркерами) [8, с. 53].

Автор зазначав: «Мені подобається нісенітниця, вона пробуджує клітини мозку. Фантазія є необхідним інгредієнтом життя, що постає як спосіб поглянути на життя через неправильну сторону телескопа. Це те, що я роблю, і це те, що дає вам сміятися над реаліями життя» [15].

Актуалізація «фантазера» як одного з типів «емотивного-Я» здійснюється в багатьох поетичних текстах автора. Наприклад, у вірші “If I Ran the Zoo” [11] хлопець на ім'я *Gerald McGrew* фантазує про те, як би він змінив зоопарк: “I'd make a few changes./ That's just what I'd do./ .../ A fourfooted lion's not much of a beast./ The one in my zoo will have 10 feet at least./ Five legs on the left and five more on the right./ Then people will stare, and they'll say, 'What a sight!'/ My New Zoo, McGrew Zoo, will make people talk./ My new zoo, McGrew zoo, will make people gawk”.

На фонетичному рівні репрезентується асонанс в авторському мовленні (*My New Zoo, McGrew Zoo, Fizza-ma-Wizza-ma-Dill*) або алітерація (*a Preep and a Proo, Fizza-ma-Wizza-ma-Dill*).

Фантазія автора репрезентується найяскравіше на лексичному рівні (*lion will have 10 feet, family of Joats, family of Lunks, fine animal called the Iota, a beast called a Natch, an ItKutch a Preep and a Proo, A Nerkle, a Nerd and a Seersucker, the Fizza-ma-Wizza-ma-Dill – The world's biggest bird*), уводячи в поетичний текст тварин та їх опис, що є вигадкою. Лексичний рівень представлений також топонімами: *the Wilds of Nantucket, North Dakota, South Carolina, Texas, Boston, Kartoom, Katroo, the Island of Gwark* (деякі з них є вигаданими).

Однією з граматичних ознак вербалізації емотивного типу «фантазер» є умовний спосіб (the Conditional Mood), який вживається на позначення нереальної дії, що можливо могла б відбутися за певних умов (*“But if I ran the zoo, / ... / I'd make a few changes That's just what I'd do.”*).

Емотивність підсилюється репрезентацією питальних (*When do you suppose this young fellow will stop?; Where do you suppose he gets things like that from?; Stop... ? – 4*) та окличних (*I want something new!; 'What a sight!'; 'Now by thunder!; And boy! – 9*) конструкцій у текстовому просторі вірша.

Серед стилістичних фігур вирізняються такі: епітети (*awfully old-fashioned, unusual kind, strange animals, very fine animal, world's biggest bird*); порівняння (*whose feet are like cows, sit like dogs, have voices like goats*); повтори (*You have to go places quite out of the way. / You have to go places no others can get to; What/ When/ Where do you suppose...?; I'll catch 'em in caves, I'll catch 'em in brooks, / I'll catch 'em in crannies, I'll catch 'em in nooks; My New Zoo, McGrew Zoo, will make people talk. / My new zoo, McGrew zoo, will make people gawk; He captures them wild, he captures them meek, / He captures them slim, he captures them sleek*).

На графічному рівні емотивний тип «фантазер» реалізується за допомогою написання назв тварин, що є вигадкою автора, з великої літери.

Інший приклад – поетичний твір *“And to Think that I Saw It on Mulberry Street”* [9], у якому головний герой фантазує з приводу того, що він розкаже батькові про те, що бачив по дорозі до школи

та на зворотному шляху додому: *“But all that I've noticed, / ... / Was a horse and a wagon / On Mulberry Street.* Марко (Marco) вирішує вигадати, що бачив щось інше, змінюючи тварин: *horse*®

У *“Yertle the Turtle”* реалізується початок, який притаманний казкам: *“On the far-away Island of Sala-ma-Sond, / Yertle the Turtle was king of the pond...”*. Лексичні одиниці *king, kingdom, throne*, що репрезентовані в текстовому просторі вірша, актуалізують казковість розповіді. У позитивний, простий і зрозумілий для дітей спосіб поет наводить урок з історії людства, висловлюючи думку, що всі повинні бути вільні: *“And the turtles of course, all the turtles are free. / As turtles, and maybe, all creatures should be”*. Авторська позиція є кінцівкою і виявляється мораллю, що є типовим для казок.

Очевидним стає, що можливе й конструювання інших типів «емотивного-Я» ідентичності дитячого поета, що потребує ґрунтовного дослідження.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи, варто зазначити, що аналізований вище принцип конструювання ідентичності англomовного дитячого поета характеризує емотивний статус ідентичності митця слова в дискурсі. Модель конструювання «емотивного-Я» ідентичності дитячого поета охоплює такі компоненти: 1) візуальні / аудіальні події, досвід, знання, цілі, мотиви тощо; 2) емоції, відчуття, переживання; 3) поведінкову реакцію (поетичну діяльність) як відповідь на емоції. Конструювання «емотивного-Я» ідентичності дитячого поета дає змогу виокремити «Фантазер», «Казкар» як одні з його типів. Когнітивними індикаторами емотивності виявляються досвід, знання, цілі, мотиви дитячого поета. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в детальному вивченні принципу емотивного конструювання ідентичності такого американського дитячого поета, як Доктор Сьюз, що забезпечить виявлення інших типів «емотивного-Я» автора. Окремої уваги потребує дослідження особливостей авторського поетичного мовлення у світлі репрезентації принципу емотивного конструювання ідентичності митця, який творить для дітей.

Список літератури:

1. Бернс Р. Развитие «Я-концепции» и воспитание / Пер. с англ. и общ. ред. В. Я. Пилиповский. Москва: Прогресс, 1986. 420 с.
2. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности. Санкт-Петербург: Питер, 2009. 434 с. (Серия: «Мастера психологии»).
3. Костогладова Л. П. Национально-культурная специфика вербализации детских эмоций: на материале русской и немецкой языковых культур: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19. Белгород, 2008. 24 с.
4. Пікалова А. О. Національно-культурні особливості вербалізації дитячих емоцій (на матеріалі англomовної дитячої поезії). Нова філологія: зб. наук. праць. Запоріжжя: ЗНУ, 2012. Вип. 54. С. 87–90.

5. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека. Москва: Издательская группа «Прогресс», «Универс». 1994. 480 с.
6. Толстой Л. Н. Что такое искусство? Собрание сочинений: в 22 тт. Москва: Художественная литература, 1983. Т. 15. С. 41–221.
7. Чуковский К. И. От двух до пяти. Москва: КДУ, 2005. 400 с.
8. Чумак-Жунь И. И., Бондарь А. В. Операторы выражения эмотивных смыслов в поэтическом тексте. Научные ведомости БелГУ. Серия: «Гуманитарные науки». 2015. № 6 (203). Вып. 25. С. 52–59.
9. Dr. Seuss. And to Think that I Saw It on Mulberry Street. New York: Random House Books for Young Readers, 1989. 40 p.
10. Dr. Seuss. Horton Hatches the Egg. New York: HarperCollins Children's Book, 2004. 60 p.
11. Dr. Seuss. If I Ran the Zoo. New York: HarperCollins Children's Book, 2003. 64 p.
12. Dr. Seuss. Yertle the Turtle. New York: Random House; Books for Young Readers, 2006. 96 p.
13. Manuel José, Morillas Martín. Extensionalist Semantics, Cognitive Linguistics and Emotion Expressions. *AngloGermanica Online*. № 1, 2001–2002. P. 69–76. URL: <http://www.anglogermanica.uv.es> (accessed: 11.08.2018).
14. Morgan Judith, Morgan Neil. Dr. Seuss & Mr. Geisel: A Biography. New York: Random House, 1995. 345 p.
15. Pasquarelli Olivia. 60 facts about the wonderful world of Dr. Seuss. March 2, 2018. URL: <http://www.cbc.ca/books/60-facts-about-the-wonderful-world-of-dr-seuss-1.4557340> (accessed: 24. 06. 2018).

ПРИНЦИП ЭМОТИВНОГО КОНСТРУИРОВАНИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ДЕТСКОГО ПОЭТА

В статье интерпретируется принцип эмотивного конструирования идентичности англоязычного детского поэта. В процессе идентификации – интеракции отдельных составляющих «Я» модифицируется «эмотивное-Я» идентичности детского поэта. Идентичность детского поэта детерминруется творческой деятельностью, представляется с помощью речевой активности через «Образ Я», в котором содержатся когнитивные, аффективные и поведенческие составляющие. В работе предлагается модель конструирования «эмотивного-Я», которая охватывает такие компоненты: визуальные / аудиальные события, опыт, знания, цели, мотивы и так далее; эмоции, чувства, переживания; поведенческая реакция (поэтическая деятельность) как ответ на эмоции. Предлагается репрезентация модели «эмотивного-Я» идентичности такого американского детского поэта, как Теодор Сьюз Гейзель / Доктор Сьюз. Среди типов «эмотивного-Я» идентичности детского поэта выделяем такие типы, как «фантазер» и «сказочник».

Ключевые слова: идентичность, эмотивность, детский поэт, Теодор Сьюз Гейзель / Доктор Сьюз, принцип конструирования, «эмотивное-Я».

THE PRINCIPLE OF THE EMOTIVE CONSTRUCTION OF THE IDENTITY OF THE ENGLISH-LANGUAGE CHILDREN'S POET

The article deals with the principle of the emotive construction of the identity of the English-language children's poet. In the process of identification – the interaction of particular components of “I”, the “emotive-I” of the identity is modified. The identity of the children's poet is determined by the creative activity represented by the speech activity through “Image I”, in which there are cognitive, affective and behavioural components. In this article the model of “emotive-I” construction is represented. It includes such components: visual / audio events, experience, knowledge, aims, motives, etc.; emotions, feelings, excitement; behavioural reaction (poetic activity) as a response to emotions. The representation of the “emotive-I” model of the identity of an American children's poet, such as Theodore Seuss Geisel / Dr. Seuss, is offered. Among the types of the “emotive-I” of the poet's identity such types as “dreamer” and “storyteller” are distinguished.

Key words: identity, emotiveness, children's poet, Theodore Seuss Geisel / Dr. Seuss, principle of the construction, “emotive-I”.